

SORGE. TAL,

Då

Gudinnan

C O F F É A

Flygtade ur Svea Land
den 31 Julii 1794:

Hållet

Vid Kongl. Djurgårds Helso - Brunnen
i en talrik Samling af bågge Könen,
Samma Dag.

Hallman G. J.

STOCKHOLM,

Trykt hos *And. Jacobsen Nordström* 1794.

*De Respective Herrskaper som denna Sommar
druckit Djurgårds Hälso-Brunnen, tilägnas
med vördnad detta Tal, på begäran hållit och
tryckt; Deras hälsa, efter väl fulländad
Brunns-Cur, är hvad jag högeligen önskar,
glad i det hopp, at åtminstone för mycket
Caffédrickande och de sjukdomar däraf följa,
icke hädanefter må nödga dem, at vid Brun-
nen söka sin hälsas återvinning.*

Mel.: Drick ut dit glas! se döden &c.

Bellman.

Du går din väg... Gudinna du försvinner!

I mörka moln du hvimlar från oss bort;

Sält är det Folk, där du din fristad finner,

Vätt blir det där men här, här blir det tort.

Läckra Gudinna! som fyllt våra Koppar

Med dina varma förtrollande droppar,

Ack! at hvad ljusligt är, det är så kort :::

Mins huru fri, du i din bruna Soija,

Summit hos oss i Sjutti, otti år.

Prisad du blef i Slott och minsta Koija,

Tusen slags Folk här kyste dina spår;

Men hvilket fall dina vänner nu smärtar?

Ej någon bön för din frälsning mer värtar.

Ack så farväl! du prässar mängen tår,

Ack så farväl mot ödet ingen rår.

Parentator börjar.

Vördade Sällskap af bägge Könen!

När en Hjalte stupar i striden, utströr
den frikostiga Skalden lafstals lagrar på
hans

hans grift, när en ung Skönhet förtvinar som en höst-mygga i förgänglighetens kalla famn, blandar den blödiga Älsklingen hennes stoft med blomster, tårar och elegier, när en af Lärdom och Vitterhet upblåst Apollos Son evacueras på dödsbädden, jämrar sig Olympen och Muserna löpa med utrefna hår och anställa klagofångar ur den djupaste Moll; men hvad som är mycket mer; När den odödliga Gudinnan Coffea, hon som är starkare än någon hjälte, skönare och mera begärlig än någon skönhet, allmänneligare vördad än alla Philosopher, Vittra och Lärda; när hon drifves på flykten ur vår Nord: huru många finom tusende hjertan blifva då icke förfagde, fårade och qväste? huru många tusende pannor skrynande af misnöje? huru många oräkneliga näsor af alla slags formater nedflokande och modfælde vid saknaden af den kring om Gudinnan sväfvande och vederqväckande lugt? vida öfverträffande Nardus och all kostelig rökelse. Huru många millioner läppar bredare och kortare, tunnare och tjockare blifva ju icke förstummade, dito
 ögon

ögon förvirrade och nedslagne, dito gommar uttorkade, dito tungor stelnade, under hemliga förtryteller af hennes förlust.

*Nej! förn vi sluta at beklaga
 Den drick Gudinnan åt ofs höst,
 Förr skall sig Sverges Rike draga
 Från sina gamla rötter löst.
 Ja förn vi hennes närvißt glömma
 Skall Oceanen torka ut,
 Skall ingen lättrörd Mö mer ömma,
 Och sjelfva Bacchus se sit slut.*

*Hvar ung Sätter i Stockholm vänjas,
 Vid Baler, Piquenique och Vauxhall,
 Hvar Phrynisk Nymf sig låta tämjas,
 At hon et helgon blifva skall.
 Hvar Fru bedyra på sin ära,
 Med eder höga liksom torn,
 At hon den konst ej kunnat lära,
 At värdigt planta Gubbens horn.*

Älskade Coffea! allenast några få ögnablick och du finnes icke mer ibland
 Svear

Svear och Göther, och i morgon Fredag
 d. 1:sta Augusti på sjelfva Fridolphs dag
 då ljusst varder och skuggorna afvika och
 Toiletten står redo, at bispringa Coefuren
 med sina förtroliga råd O jämmer!
 O hiskeliga saknad ... Nej! — jag vågar
 icke tänka däruppå Dessa grå hår,
 som långt för detta bordt förlora sin re-
 ningskraft, resa sig dock på mit hufvud,
 och i mit af tiden förifade bröst, uptän-
 das de mäkt brinnande känslor, då jag ser
 omkring mig en vördad flock af sköna
 ögon, blickande och tårande, men altför
 underlig Contrast i sjelfva Minerna då i
 det samma et stoiskt löjje vil dämpa och
 fördölja qvalet och häpnaden.

*Äck! hvad en skönhet kan besegra,
 När rodnan up åt ögat går,
 Hvar enda blick kan känslan stegra,
 Och häst vid fallet af en tår;
 Et Phenomen så täckt at skåda,
 Bragt många hjertan uti våda,*

*Och mången Cavalier på knek,
 Och mången Skald i bleck och penna,
 Med mången hjälte måst bekänna
 At sådant ej är barnalek.*

Men jag måste lemna dessa bedröfliga
 Reflectioner dessa känslofulla Målningar
 och begifva mig til et vigtigare ämne.

Gudinnan Coffea, som nu står på re-
 fande fot, redan ätit sin sista middagsmål-
 tid i Sverge och redan inpackat alla sina
 faker, bestående i en förfärlig bråte af
 Caffé-brännare, Qvarnar, Pannor och Kan-
 nor: Hon, som omkring hela Svea Rike
 uprest så många Altaren för sin dyrkan,
 hon, som syffelsatt så många ut- och in-
 ländska händer at bereda sina Offer-kärl,
 hon som tillockat sig tusendetals menni-
 kors Söner och Döttrar och det med me-
 ra nit och ömhet än Herden lockar sina
 Lamb; Den Svenska Norden som så långa
 tider njutit hennes ädelmod och godhet,
 har icke varit nyfiken nog alt in til denna
 tid, at underrätta sig om hennes uprinnel-
 se och hennes öden, blindvis har man alle-

allenast följdt hennes påbud och noga i akttagit hennes Offertimmar, samt trodt, at därmed varit alt väl bestält Men icke få; Man bör känna det väsende man tilbeder och man bör vara öfvertygad at det är värdigt sin dyrkan. Det torde således icke falla de Respectable Åhörare oangenämt at höra en kort afhandling om Gudinnans tilkomst i verlden, samt hvad hon uträttat och slutelidit i vårt älskade Fädernesland.

Jupiter Olympens Förste Drott och Gudom, en öfverdådig Partigångare bland det vackra Könet, Gudinnan Junos trolösa Gemål, eljest bra Karl: det förstås ... nedsteg en gång, jag vet icke af hvad anledning på Kusten Caffern.

Den tiden regerade där en Konung hvars namn verlden förlorat, hvilken hade en Gemål äfven til namnet förgäten, men icke til sina förträffliga egenskaper: hon var så utomordenteligt Skön, at då Jupiter såg henne första gången, fick han så starka Convulsioner at, vid hvar och en ryckning, ristades hela Caffern, hvarvid

åtskillige rämnor upkommo i Jorden, utur hvilka uprann ymnigt en Växt, som aldrig för varit synbar, hvarken i verlden i allmänhet, eller på Caffern i synnerhet, och det var *Caffé-Trädet*.

Mången torde fika at veta huru denna Kungliga Skönhet såg ut, som så kunde förstöra Jophurs Sinnesfrid och upväcka hos honom dessa Convulsiva rörelser; men det vore oförligtigt at framställa denna målning för de unga och hetligas inbillningskraft, man kan med minsta begrep förstå, at när en Gud af högsta smak blir så kär, måste det hafva varit en öfvernaturlig Skönhet. Emedertid fant Konungen på Caffern, som var en mycket from och efterlåtande Herre för godt, at vid Jupiters ankomst instänga sig i de innersta rummen af Slottet, och den Sköna Drottningen måste promenera ensam med den Stora Jupiter i de djupaste Skogsparkerna.

Efter någon tids förlopp, då det började blifva regnväder på Caffern, och det höga Herrskapet icke kunde vara ute på
 bar

bar-marken, lednade Jupiter, och, efter et vida mindre convulsvt afskedstagande, for åter up til Olympen; Men Juno hans ganska laggranna Gemål, hvars ögon följde honom tätt på spåren, desutom betjent af en hel Bataillon Sqvallerandar, nogsamf underrättad om händelsen på Caf-fern, höll för den goda Jupiter en gudomligt lång Sparlakans-läxa.

I sinom tid skänkte Drottningen på Caf-fern, sin högt älskelige Gemål Konungen en liten utvald Skön Dotter, hvaröfver han sig i allsköns godhet mycket fröjdade, och kommo de bägge Kunglige Personerne öfverens, at bjuda den Stora Jupiter til fadder för at gifva detta Barnet sit namn. Jupiter kom genast ned i gyllende skyar sittjande på sin Örn i all Olympisk ståt, aldeles, som vi sedt honom i Thetis och Pelée, och när Drottningen, som då låg på sin Säng något blek fick se honom, rødnade hon så förträffeligt vackert, at den aldräfnaste smink var där- emot at anse som en rödfärgad grind. Jupiter utsträckte då sin Spira och befalte
at

at denna rodnad skulle aldrig uphöra, tog därpå barnet i sin famn och ropade med så hög röst, at det skallade i alla Afferns dadelskogar: *Hon skal heta Coffea!* Förordnade henne til Beskydderska af Caffeträdet, så på Caffern, som i all verlden, samt tildelte henne tillika egenskap at vara Gudinna.

Juno, som i många fall var en ganska hederlig och förnuftig Matrona, hade dock stundom sina små nycker: lite Svartsjuka, lite Afvundsjuka och lite hämndsjuka förmörkade då och då Gummans eljest ostraffeliga lefnad; När hon fick omständeligen veta hvad som händt på Caffern, satte hon sig ned på sin Lazur-Thron högt förifrad och med sådan force at hela Olympen gungade, hade den stora påfögels-Solfjädern i vänstra handen och en full Nectar-pocal i den högra, hvilken hon i hastighet uttömde til botten, rodnade alt up til hårfästet och svor i fullkomligaste gudastil, så at det ägta Perlbandet omkring hennes hals sprack och perlorna trillade kringom hela Himmelen alt in til Orion, at Barnet Coffea skulle
icke

icke väl gå i alla Land, samt protefterade med full hals emot den Gudomlighet, som Jupiter henne förunnat; Men det blef dock därvid, ty Guda-ord kunna icke rubbas, och tryhundrade år gingo förbi innan Junos vrede svalnade. Emedlertid upväxte vår unga Gudinna så förträffeligt fkon at fjelfva Venus tyckte sig förörlämpad då hon någon gång såg henne. Det är vift, at Cofféa var något brunlagd, men så är ock det brunagtiga icke obehagligt hos vårt vackra Kön, blott lineamenterna föröfrigit äro väl bildade.

Jag har just icke förefatt mig at skriva en fullständig Krönica om vår älskade Gudinna och hennes bedrifter i alla orter, jag vil allenast litet uppehålla mig vid hennes lefverne, dyrkan och ändskap i detta vårt Land.

Vid början af innevarande århundrade, befökte hon först våra Svenska Länder, men hölt sig mycket incognito och var icke lycklig nog, at vinna allas tycke, ty somliga trodde at hon omgicks

gicks med förräderi och svek emot våra Svenska lif, man beskylde henne för at vilja infmyga melancolie och en veklig darrning i den eljest muntra och tappra Svenska blodet, och äfven at bortjaga de ljufva ögnablick då Sömnens Gud med mjuka fingrar sammantrycka ögnalocken. Många predikade emot henne och hennes dyrkan, och sjelfva Esculap utropode henne för en Skoijerska, en Landstrykerska som borde utdrifvas. Men Gudinnans förtjusnings kraft och slughet gjorde alt prat til intet; hon skaffade sig först infteg hos de Förnäma och Rike, som upreste åt henne Altaren, samt beredde henne dagliga och rykande drickoffer; slägt och vänner tilbödes då gemenligen kring desse Altaren och så snart de fingo allenast känna Gudinnans vällukt, öppnades deras tungors band, deras genier började lifvas och tusende talämnerna föddes och förgingo. Blyga Flickor, tandlösa Matroner, tupphjärnade Cavallierer, alla hafva de genom henne undfått utmärkta och lysande talegåfvor. Hur mången Käringspolitique, huru många Oeconomiska Klagovisor, huru mycken papegois-vitterhet, huru

huru otaliga qvickflarfagtigheter, samt democritiska flin och gapkratt hafva icke dansat slängpollkor omkring desse Altaren? Ja Gudinna! aldrig har conversationen i den Svenska Norden varit mera liflig och brinnande än genom din obegripeliga inspiration. Af de Förnämjas och Rikas xempel, har federmera den allmänna hopen tillfullit dig förtjusande varelse! Alla de Anti-Coffister, som predikat emot dig, hafva blifvit anfedde för kättare och hela det gamla Ärbara Svithiodt har underkastadt sig din dyrkan, samt antagit din Lära, at svedja och bränna. Mera allmänt och nitiskt blef aldrig Gudinnan Frigga tillbeden i de gamla Upfalas Afguda-lundar, och aldrig Venus uti Cyprens skuma myrthendalar.

Så god och nedlåtande har du härskande Gudinna! upfördt dig, at du med mildhet bemött de aldraringaste Varelses ibland oss; ty under de lägsta tak har du inkrupit och emottagit dina offer, fastän du sedt dina ädla gåfvor därstädes blifva blandade med brun Sirap, och dit fluidum
anam-

anammadt på bit. Du har fannerligen icke varit stolt ... Huru har man icke fedt dig på allmänna Torgen förtrolig och infyltad med Hummer-Matroner och deras månglande vederlikar? vid Roddartrappor-ne hos de prunkande Tritoner? i Gröna Gången lysande bland palsternackor och perfilja? hos Lutfisk- och Sylt-madamer? ja — i sjelfva det mordiska Slagtarhuset mellan strömmar af menlöst blod? at förtiga Skoport och Strumpflickarstånd med mera. Hvad har man icke inrättat för dig en förfärlig bråta af Tempel i detta Kongliga Residencet? där dina Offer-Preftinnor, svansat, trippat och bumfat i kosteliga Guldblommerade Bindmöffor, Stora Charlar, utvalda Sitzer-Caracauer och tåbetäckande fkor; där frihet härkat öfveralt, där Aufcultanter och Bonjours-makare lättadt sina af Riksvårdande ärender betungade sinnen, där unga Krigshjältar öfvat sina röster i Commandoljud, där Prester, Profelüter, Procentare, Procurateurer och Perentateurer fördrifvit sina ädla timmar, för at hämta tankekraft och fictionsgåfvor. Ja! förtrollande Gu-
 dinna!

dinna! Sådanne Storverk har du bedrif-
 vit, sådan verksamhet har du vållat;
 Men hvilket förfärligt skymfall har du
 icke gjordt? ögonskenligen har Junos
 hämd drabbat dig. En gång tilförene
 har du härstädes undergått samma öde,
 och jag vet icke af hvad ördiak du fick
 åter intåga i vår källa Nörd; Men nu,
 nu tyckes vägen göras dig för trång,
 och de Fallisader; som äro itälde för dig
 lära aldrig mer dina lena fötter kunna
 öfverftiga. Gudinna! jag har berömt di-
 na egenskaper och den stora magt hvar-
 medelt du underlagt dig de flåta Gom-
 mars lydnad; men jag kan ock icke för-
 tiga dina fel, fel; som värdeligen för-
 ordfakat din rättvisa kullbytta. Du har
 å dagä lagt för mycken egennytta; va-
 rit för vidlyftig och löfagtig; du har flö-
 fat vidt och bredt; och du har förmyc-
 ket favoriserat Lurendrägare; hvadan
 händt; at du sjelf varit ordfaken til dit
 fall: utom des har; du genom dit förfö-
 rande, din retelse, lockat kläder och föda
 från de fattiga; Sådant alt borde ju icke

lämna dig i frid. Din dyrkan måste således villigen utrotas, dina Altaren nedrifvas, och dina Tempel störtas, fastän därvid dina Prestinnor förlora sina inkomster och måste hädanefter omgås med Halfgudinnan Thevattn och gamla Gumman Chocolate. Smakens, den oftast yrande Despotens välde bör qväfvas och hålft då han förordfakar allmänt lidande; Altfa är ingen himmel så ren, som icke har sina moln, och Coffea, ehuru ljusslig, läcker, upmuntrande och vällycktande, har hon dock haft åtskillige laster och således icke kunnat undvika sit fall. Vördade Samfund! Vi, som i blindhet varit hennes tilgifne vänner, kunna ändå intet annat, än jämra oss öfver hennes afgang; Något för den mistning oss genom henne förordfakas, men fast mer för den tacksamhet, vi finna oss vara henne förpligtade, för så många tusende beviste höfligheter och nögda stunder.

Sluteligen vil jag hafva den äran förkunna det Respectable Samfundet, at afledne

Mam-

Mamsell Maja Lifa vid Riddarhustorget, hon, som verkligen i sin tid varit Gudinnan Coffeas Öfversta Prestinna och med mycken färdighet förrättat hennes Offer, samt af Gudinnan sjelf blifvit undervist i Lära och Lefverne, seder och belefvenhet; Denna tackfamma Flickans skugga, har ifrån Eliféen tilländt oss en kort Elegie eller Sorgefång, som hon sjelf författat under Salig Hautboistens vid Kongl. Lif-Gardet, samt Grift-Poeten Olof Lindstens inseedde. J utvalda Sångmästarinnor, uphöjen Edra skära röster i affjungandet af denna forgeliga Cantilene, och våra suckar skola i hemlighet därmed instämma.

*Döden jag tackar, som ryckte mig bort,
 Bort från den vanskliga Jorden;
 Fast jag kan säga jag lefde för kort,
 Skildes för hastigt från borden:
 Där Gudinna jag dit Offer beredt,
 Och dig tjenat så i ljuft som i ledt,
 Först uti Mössa och Stycke,
 Så uti Upsatt Mössa, — Sen' Hatt,
 Och sist uti annat mycke.*

När du mig skänkte styrka och mod,
 At uti tassarna hösa,
 Skänkte du också eld i min blod,
 At med täckheter sösa.

Ögonen de fästes stint uppå mig,
 Jag var smalbent, snörd och glättig, och vig,
 Quick och förtrolig med mera.

Ack! min Coffea hvad hugnelig tid!
 När jag din tjenst fick forcera.

Men när du skiljes från vår horisont,
 Mörknar ju alt uti Norden;
 Då blir det slut på all kärleks discont;
 Och Barbarismen är vorden.

Alla vackra Officerare må,
 Med all vackra Secreterare små,
 Då uti tårar försmägta.

Ack! vare lof jag kom därifrå,
 Som en Jungfru så dgta.

Nå så farväl! Gudinna farväl!

Jag må förbanna Idéen,

At du odödlig til kropp och til själ,

Ej får bese Eliséen.

Fly Coffé! fly en otacksamt ort!

Där du godt men aldrig illa har gjordt,

Altid spelt ljufliga Dramer:

Men nu är morgonens vållust förspild

För alla Rikets Damer.

Vid Caffé-Kannans förkrossande.

Må alla andra Land och hela Orient,

Gudinna! i din dryck sin största vållust finna!

I Sverje du nog svedt och brändt,

Här lär du aldrig mer din frihet återvinna,

(Parentator fattar til Caffé-kannan, som får upstald jämte Cathedren på en Pyramid, men röres i det samma och drar sig tillbaka med bortvänd lyn).

Hvad ömhet håller mig tillbaka!

(Efter en liten flunds befinnande fattar åter i Kannan med en tvungen isver).

Nej! ... om ock vi ska' plågan smaka,

Skall äfven du! ... Välan! ... ej någon Kanna mer,
 Som Caffé hyst, och Caffé hyser,
 Men ibland detta Samfund ser,
 Som utaf dygd och lydnad lyser.
 'Altså du Kärl! jag dig från misbruk nu förlossar,
 Min Oskuld ser du bäst Cofféa om du vill:
 Fäll ögat ned! Slut örat til!
 Då jag dit Offer-kärl förkrossar.

